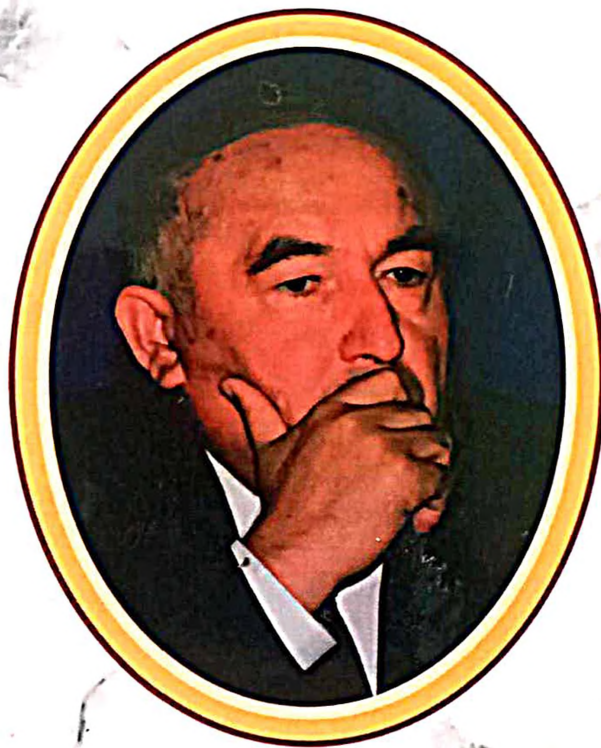

S DABIYOTIMIZNING
SO'NMAS YULDUZLARI

**ERKIN
VOHIDOV**

She'rlar to'plami

228-V

ADABIYOTIMIZNING SO'NMAS YULDUZLARI

**ERKIN
VOHIDOV**

She'rlar to'plami

UO‘K 821.512.133-1
KBK 84(50‘)-5
V 88

Vohidov, Erkin. She‘rlar to‘plami [Matn]: “Adabiyotimizning so‘nmas yulduzlari” turkumi / Erkin Vohidov. – T.: Zukko kitobxon nashriyoti, 2023. – 128 b.

O‘zbekiston xalq shoiri Erkin Vohidovning she‘rlarida hayotga, go‘zallikka muhabbat, yovuzlikka, tubanlikka nafrat yaqqol sezilib turadi. Ha, bu adib butun bir hayoti davomida ezgulikni, muhabbatni, samimiyatni, tinchlikni ulug‘lab, yovuzlikni, jaholatni, urushni qoralagan.

Masalan, uning ilk dostoni – “Nido”da insoniyatga og‘ir judoliklar, bitmas jarohatlar keltiradigan urush qattiq qoralansa, keyinroq bitilgan “Ruhlar isyoni” dostonida xalqlar, millatlar, dinlar o‘rtasidagi nizolar bashariyatga naqadar katta falokatlar olib kelishi teran tasvirlangan. Bu esa shoir ijodida insonparvarlik hamisha bosh mavzu bo‘lib kelganligini ko‘rsatadi. Shuning uchun ham uning “Tong lavhasi”, “Kamtarlik haqida”, “Buloq”, “Sevgi”, “Ona tuproq” kabi qator she‘rlaridagi chuqur ma‘no go‘zal ifodalar, ajoyib tasvirlar bilan uyg‘unlashib ketgan. Masalan, shoir turmushdagi oddiygina holatdan – choy suzilayotganda choynakning piyolaga “egilishi”, choy ichayotganda inson piyolaning peshonasidan “o‘pishi”dan ajoyib she‘r yaratadi:

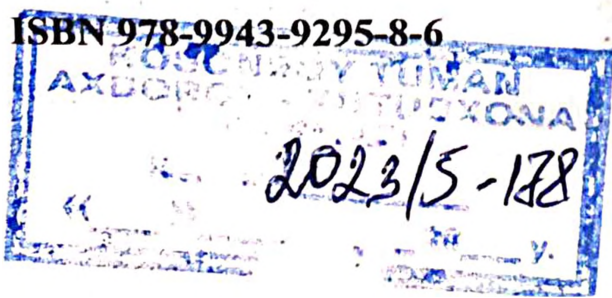
*Garchi shuncha mag‘rur tursa ham,
Piyolaga egilar choynak.
Shunday ekan, manmanlik nechun,
Kibr-u havo nimaga kerak?*

*Kamtarin bo‘l, hatto bir qadam
O‘tma g‘urur ostonasidan.
Piyolani inson shuning-chun
O‘par doim peshonasidan.*

Marhamat, zavqlanib o‘qing!

UO‘K 821.512.133-1
KBK 84(50‘)-5

© Erkin Vohidov
© “Zukko kitobxon”
nashriyoti, 2023

ERKIN VOHIDOVNING HAYOTI VA IJODI

O'zbekiston xalq shoiri Erkin Vohidov 1936-yil 28-dekabrda Farg'ona viloyatining Oltiariq tumanida muallim oilasida tug'ilgan. Uning otasi ikkinchi jahon urushidan og'ir jarohat olib qaytadi va 1945-yilda vafot etadi. Oradan bir yil o'tgach onasi ham dunyodan o'tadi. O'n yoshga yetar-yetmas ham ota, ham onadan ajrab qolgan yosh Erkinni tog'asi o'z tarbiyasiga oladi.

Toshkentga – tog'asinikiga kelgan shoir qunt bilan o'qishlarini davom ettiradi. Unda kitobga, adabiyotga havas juda erta uyg'ondi. Shoir G'ayratiy tomonidan "O'quvchilar" saroyida tashkil etilgan adabiy to'garak uning bu havasini yanada alangalatib yubordi. O'n besh-o'n olti yoshlaridanoq tuppa-tuzuk she'rlar yoza boshladi.

Maktabni oltin medal bilan bitirgan E. Vohidov Toshkent davlat universiteti (hozirgi Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti) filologiya fakultetiga o'qishga kiradi. Endilikda u adabiyotni tor ma'noda chuqur o'rganishga kirishadi. Ham o'zbek mumtoz adabiyotini, ham jahon adabiyotini sinchiklab o'rganar ekan, o'zining ijodi ham takomillasha boradi. Buyuk ijodkorlarning asarlarini berilib o'qir ekan, ulardan badiiy mahorat sirlarini, so'zga mas'uliyat hissini, soddalik va ravonlikni o'zlashtirishga intiladi.

Erkin Vohidov universitetni tugatgach, uzoq yillar nashriyotlarda ishladi, o'zbek va jahon adabiyotining eng sara asarlarini chop qilishda faol ishtirok etdi. 1964-yilda yaratilgan "Nido" dostonidan so'ng birin-ketin "Orzu chashmasi", "Palatkada yozilgan doston", "Quyosh maskani", "Ruhlar isyoni" kabi ajoyib dostonlar yozdi.

Shoir ijodini tarjimasiz tasavvur etish qiyin. U ko'plab mashhur jahon shoirlarining asarlarini o'zbek tiliga tarjima qildi. Xususan, E. Vohidov tarjima qilgan rus shoiri Sergey

Yesenin she'rlari, nemis shoiri Gyotening "Faust" asari o'zbek adabiyotida katta hodisa bo'ldi. Shoir yangidan tashkil etilgan "Yoshlik" jurnalining dastlabki bosh muharriri sifatida yoshlarning adabiyotga kirib kelishi uchun katta jonbozlik ko'rsatdi.

E. Vohidovning ilk to'plami 1961-yilda "Tong nafasi" nomi bilan chop etilgan edi. Shundan so'ng birin-ketin "Qo'shiqlarim sizga", "Yurak va aql", "Mening yulduzim", "Nido", "Lirika", "Palatkada yozilgan doston", "Yoshlik devoni", "Charog'bon", "Dostonlar", "Muhabbat", "Hozirgi yoshlar", "Tirik sayyoralar", "Iztirob" kabi asarlari bosilib chiqdi.

E. Vohidov faqat she'r va dostonlar yozibgina qolmay, boshqa janrlarda ham barakali ijod qildi. U dramaturgiya sohasida ham o'z qalamini sinab, "Oltin devor", "Istanbul fojiasi" kabi dramalar yaratdi. Ayniqsa, "Oltin devor" komediyasi uzoq yillar o'zbek teatri sahnasidan tushmay keldi. Bu komediya jahonning qator tillariga tarjima qilinib, teatrlarda sahnalashtirildi.

E. Vohidov ellik yildan ko'proq davr mobaynida ijod etgan asarlarini to'plab, "Ishq savdosi", "She'r dunyosi", "Umr daryosi" va "Ko'ngil nidosi" nomli to'rt jildlik saylanmasini o'quvchilarga taqdim etdi. Bu asarlar faqat shoir qalbining, kechinmalarininggina emas, balki xalq hayotining ham ko'zgusidir.

Erkin Vohidov jamoat arbobi sifatida ham hamisha el-yurt xizmatida bo'lib kelmoqda. U Senat a'zosi bo'lib ham ishlagan.

Adib "O'zbekiston xalq shoiri" (1987), "O'zbekiston Qahramoni" unvonlarining va el-yurt va adabiyot oldidagi xizmatlari inobatga olinib, "Buyuk xizmatlari uchun" (1996) ordenining sohibi bo'lgan.

NIDO

Bag'ishlov
Hayqiraman,
Tog'lar bag'ridan
Gumburlagan sado keladi,
Ona — Yerning otash qa'ridan
“O'g'lim!” degan nido keladi.
“O'g'lim!”
Vujudimni chulg'ar alanga,
Bo'g'zimga tiqilar hayajon.
— Mana men, o'g'lingiz,
Dardli olamga
Sizdan tanho yodgor,
So'ylang, otajon!
So'ylang, bir daqiqa quloq solayin,
Ovozingiz tinglab to'yolmaganman.
Bir marta yo'qotib topolmaganman,
Xayolimda tiklab olayin.
Otajon!
Men axir qutlug' bu so'zni
Yigirma yil olmadim tilga,
Yigirma yil saqladim dilda.
Armonli o'g'lingiz tinglaydi sizni,
So'ylang, eshitaman.

Vujudim tilka,
Yuragimni yoqar o'tli iztirob
Ammo ko'zlarimda bir tomchi yosh yo'q.
Bag'rim o'yib,
Bu kun menga bermoqda azob
Sizning ko'ksingizni teshgan qora o'q.
Silqib oqayotir
Ko'kragimdan qon.
Qalbim o'rtamoqda so'ngsiz armonim...
Yurak qonim bilan bitgan dostonim
Sizga bag'ishladim,
Otajon!

* * *

Xayolning tumanli pardasi aro
Yillar ko'z oldimda charx urayotir.
Qishloq ko'chasidan zanjiday qaro
Olov bolaligim yugurayotir.
Dunyo qayg'usiga bo'lmagan oshno,
Qah-qah urayotir,
Barq urayotir.
Bilmas, boshi uzra bulutli samo
Chaqmoq chaqayotir,
Guldurayotir.
Bilmas, yaralangan bu majruh dunyo
Qasos so'rayotir,
Bong urayotir...

Qadamlar,
Qadamlar,
Og'ir qadamlar...
Etiklar zarbidan titraydi tuproq.

Qayerga ketmoqda shuncha odamlar?
Nahotki, yo'llari shunchalar yiroq!
— Ana, ko'ryapsanmi?
Mening dadamlar!
Dada!!!
Ovozim hech chiqmaydi biroq.
Yuguraman — ortga ketar qadamlar,
Yig'layman — ko'zimga kelmaydi namlar,
Murg'ak vujudimda faqat zo'r titroq!
Bo'g'zimda alamlar,
Achchiq alamlar...
Yo'lning o'rtasida turibman.
Shu choq —
Poyezd qichqiradi,
To'xtang, odamlar!
Qayga ketmoqdasiz?
Qani dadamlar?!
Tepamda yonadi zangori chiroq...
Cho'chib uyg'onaman,
Onam qoshimda.
Mehribon qo'llari
Otash boshimda:
— Nega yig'layapsan,
Yolg'izim, ko'zim?
Tun uzoq, uxlay qol,
Ko'zlaringni yum.
Orom ol, men senga
Allalar aytay.
Tongda peshonangdan
O'pib uyg'otay.
Ana, derazangga
Qo'nibdi hilol.

Boshingga egilib
So‘rmoqchi savol.
Sening kiprigingga
Sochmoq bo‘lib zar,
Hilol tebrasida
O‘ynar yulduzlar.
Men sening baxtingman
Deganday go‘yo
Imlab chorlamoqda
Yoqut Surayyo.
Senikidir bular,
Seniki bari.
Seniki osmonning
Zar qandillari.
Somonchining yo‘li —
Sening yo‘llaring,
Uzatsang Zuhroga,
Yetar qo‘llaring
Ulg‘ay, bolajonim,
Ulg‘aygin tezroq.
Sening yo‘llaringga
Yulduzlar mushtoq.
Hozircha orom ol,
Yolg‘izim, qo‘zim.
Tun uzoq, uxlay qol,
Ko‘zlaringni yum.

Olis sohillarda,
Ufqdan nari
O‘lim sochmoqdadir
Yov quzg‘unlari.
O‘lim sochmoqdadir

Elga beayov.
Shahar qishloqlarni
Yutmoqda olov.
O'sha olis yurtida
Qon kechib hozir
Otang hayot uchun
Jang qilayotir.
Ellarning erk degan
Sof tilagi deb,
Jahonning nurafshon
Kelajagi deb,
Ofat solmasin deb
Olamga qotil,
Otang uzoq yurtida
Jang qilayotir.
Sen uchun, men uchun,
O'z uchun emas,
Faqat o'zbek va yo
Rus uchun emas,
Butun Yer — undagi
Bor avlod uchun,
Dunyoda eng qutlug'
E'tiqod uchun
Uzoq o'lkalarda
Qon kechib hozir
Otang hayot uchun
Jang qilayotir.

Sen uxla, yolg'izim.
Sen uxla, qo'zim,
Bir nafas orom ol,
Ko'zlaringni yum.

Bu kunlar, albatta,
O'tib ketadi.
Bashar jarohati
Bitib ketadi.
Ona — Yer qaytadan
Yasharar bir kun.
Olam nur qo'ynida
Yashnar lolagun.
Jang-u jadallarga
Kelur intiho,
Bizning dunyo bo'lur
Urushsiz dunyo.
Bu kunlardan qolur
Faqat xotira.
Ammo xalq jafoni
Unutmas sira.
Bu kunlar ketar-u,
G'am, dog'i qolur.
Yuraklarga solgan
Firog'i qolur.
Avlod-avlodlarga
Zamon-zamonga
Abadiy, abadiy
Sabog'i qolur.
Sen ham unutmassan,
Yuragim, qo'zim.
Hozircha tinch uxla,
Ko'zlaringni yum.
Vaqt kelar, ulg'ayib,
Odam bo'larsan.
Ilm olib sohibi
Olam bo'larsan.

Sen bizlar ko'rganni
Ko'rmagaysan hech,
G'urbat yo'llaridan
Yurmagaysan hech.
Olam to'la quyosh,
Qalbing to'la nur,
Oydin bir zamonda
Yashaysan masrur.
Bizlar ham o'tamiz
Vaqt kelib bir kun.
Sizlarga qoladi
Muqaddas zamin.
Siz uni avaylab
Kaftda tutasiz,
Sharaf yo'llaridan
Olib o'tasiz.
Otash alangaga
Tutmaysiz uni,
Dahshat ummoniga
Otmaysiz uni.
Zamin tegrasiga
Oltin kamalak
O'raydi yetti xil
Nurdan chambarak.
Siz uning bag'rini
Pora qilmaysiz,
Otalar xokini
Saqlab muborak.
Sen shunday davronda
Yashaysan, qo'zim.
Hozircha orom ol,
Ko'zlaringni yum...

Boshimizda otashin falak,
Poyimizda otashin tuproq,
Qo'limizda yog'och kamalak,
Ostimizda yog'och arg'umoq,
Oppoq changdir egn-u boshimiz,
Oppoq changdir ko'z-u qoshimiz.
Ko'r-u karmiz,
Beshdan oltiga
Endigina o'tgan yoshimiz,
Ko'cha-ko'yda ko'tarib suron
Yuguramiz sahardan to kech,
Olam uzra kezar zo'r bo'ron,
Biz bu haqda o'ylamaymiz hech.
"Urush-urush" o'yin bo'lsa bas,
Titratamiz ko'k-u zaminni.
Kim o'ylabdi deysiz u nafas
Bu urushning rostakamini.
Burchaklardan bir-birimizni
Yog'och miltiq bilan otamiz,
Biz bilmaymiz:
Qay birimizning
O'qqa uchdi bu vaqt otamiz.
Ko'ksimizni ushlagancha jim
Yiqilamiz,
O'lgan bo'lamiz,
Biz dunyoda rostakam o'lim
Borligini qaydan bilamiz?!
Dahshat solib kezarkan u dam
Uzoqlarda jang guldurosi,
Bizning qishloq ko'chasida ham
Yangrar edi
Aksi sadosi.

Quyosh botar,
Oqshom cho‘kar ko‘cha-ko‘yga,
Tarqalamiz uy-uyga-yu tepa to‘yga,
Tun boshlanar,
Menga charchoq bilinmaydi,
Kiprigimga uyqu sira ilinmaydi.
Murg‘ak fikrim yetaklaydi xayollarga,
Onam qo‘ynin to‘ldiraman savollarga.
“Ayting, aya, mening dadam qahramonmi?
Tog‘larni ham qulatuvchi pahlavonmi?
To‘pponchasi bormi uning cho‘ntagida?
Ordenlari juda ko‘pmi ko‘kragida?
Mening dadam samolyotda uchadimi?
Osmonlardan parashyutda tushadimi?
O‘tkir po‘lat qilichini qo‘lga olib,
Dushmanlarning yuragiga qo‘rquv solib,
Katta jangga kiradimi yolg‘iz o‘zi?
Yelkasida yonadimi besh yulduzi?
Ayting, dadam meni yaxshi ko‘radimi?
Kelganida toycha olib beradimi?
Ko‘chalarda toychog‘imni yetaklatib,
Qo‘llarimdan ushlab olib yuradimi?
O‘sha kunlar tezroqqina bo‘la qolsin,
Ayting, dadam hayallamay kela qolsin”.

44-yil...

Sentabr tongi otdi.

Meni cheksiz quvonch bilan baxt uyg‘otdi.

Ko‘k jildimda alifbe va bir burda non,

Birinchi bor qadam qo‘ydim maktab tomon.
O‘yinlardan ancha erta to‘ygan edim,
Kitoblarga barvaqt havas qo‘ygan edim.
Yod bilardim alifbening harflarini,
O‘qir edim informbyuro xabarini.
Juman “pochta” dadamdan xat keltirgan kun
Katta bayram bo‘lar edi mening uchun.
O‘qir edim yuz hijjalab, yuz tutilib,
Takrorlardim yirtilguncha xat titilib.
Yayrar edim ma’nosini uqarkanman,
Dadam xatin o‘qib savod chiqarganman.

Bu kun yana xat olganmiz,
Ajoyib xat...
Gospitaldan chiqqan emish sog‘-salomat,
Boshidagi jarohati bitgan emish,
Hatto o‘rni bilinmasdan ketgan emish.
Berlin tomon tushar endi yo‘lim, debdi.
Xat so‘ngida yaxshi o‘qi, o‘g‘lim, debdi.
Shu kun tunda uch chiziqli daftarimga,
Oro berib katta-katta harflarimga,
Xira chiroq yorug‘ida ko‘z ishqalab —
Dadamga xat yozmoq uchun surdim qalam:
“Dadajon!”
Men sizni juda sog‘indim.
Sog‘indim ikkala ko‘zim bilan teng.
Kelib qolarmishsiz ertami-indin,
Ayam shunday dedi,
Rostmi shu, ayting?!
Dada,
U kun sizni tushimda ko‘rdim.
Oq otda keldingiz,

So'radingiz suv.
Men buni ayamga gapirib berdim.
Dadang keladi, deb aytdi,
Rostmi shu?..

Rustanning akasi urushdan qaytdi,
Qo'ltiqtayog'i bor,
Bir oyog'i yo'q,
Rustam aytib berdi:
Ataka payti
Tizzasidan olib ketgan emish o'q...

Xol aka qaytgandi uyga to'satdan,
O'g'li, dadajon, deb chopib kelibdi.
Ota quchay desa qo'li yo'q ekan,
Tik turgan joyida yig'layveribdi.

Darsga kelmay qoldi
Tunov kun Tal'at,
Muallim urishsa, turaverdi jim.
Dadasidan kelgan ekan qora xat.
Hammamiz yig'ladik,
Hatto muallim...

Dadajon!
Sizga o'q tegmasin hecham,
Men uchun ham tezroq qayting salomat,
Buvim aytgan,
Agar men tilak qilsam,
Tilagim bo'larmish doim ijobat.
Rost aytaman,
Sizni juda sog'indim,

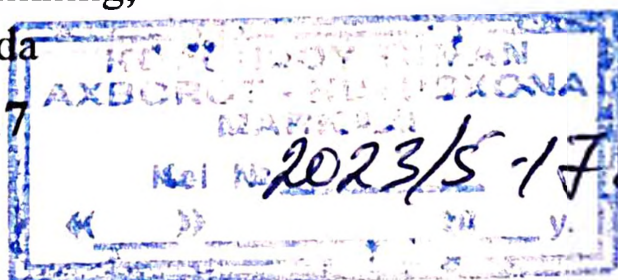
Sog'indim ikkala ko'zim bilan teng,
Kelib qolasizmi, ertami-indin?
Kutaman,
Dadajon,
albatta keling".

Hijron kechalari g'oyatda uzun,
Ayriliq yo'llari olis nihoyat.
Ko'chaga chiqaman yuz bora har kun,
Ko'zlarim nigoron,
Kelarmikan xat?
Tongda turganda ham,
Kun botganda ham,
Hatto kechalari qilolmay toqat,
Eshikka qarayman,
Chekaman alam.
Intizor bo'laman,
Kelarmikan xat?
Men qaydan bilibman,
Yo'l bosar ekan
Mening murg'ak xatim bekatma-bekat.
U yoqdan,
Xuddi u borar manzildan
Yo'lga chiqqan edi mash'um qoraxat.

Qosh, ko'zlaring otangga o'xshar.
Deyishadi bilganlar doim.
So'ng xo'rsinib qo'shib qo'yishar:
O'xshamasin umring, iloyim.
Otam tutgan mash'alni ushlab,
O'sha yo'ldan boraman men ham.

Mayli edi
Otamdek yashab,
To so'nggi dam
Unga o'xshasam.

Bobolarning hikmati
Hayotga yorug' yo'ldir.
Otang bolasi bo'lma,
Odam bolasi bo'l, der.
Bu so'zni ilk bor menga
O'rgatgan otam edi.
Men otam farzandiman,
U esa odam edi.
Qirq birinchi yillarning
Dahshati ko'z oldimda,
Go'dak edim, otamni
Kuzatganim yodimda.
U ko'plar baxti uchun
Kirar ekan zo'r jangga.
Onam boshimni silab,
O'xsha, degan otangga.
Mening mardlik maktabim
Jonfido otam edi.
Men otam farzandiman,
U esa odam edi.
Men otam bosib o'tgan
Qonli yo'lni o'tmasman.
Ammo shonli hayotin
Bir umr unutmaman.
Ona – Vatan ko'ksiga
Qalqon bo'lgan otamning,
Ko'plar baxti yo'lida

ADABIYOTIMIZNING SO‘NMAS YULDUZLARI

**ERKIN
VOHIDOV**
She'rlar to'plami

Nashrga tayyorlovchi:
Ergashbay **MATYAKUBOV**

Mas'ul muharrir:
Alisher **RAVSHANOV**

Musahhih:
Lolaxon **QO‘ZIBOYEVA**

Kompyuterda sahifalovchi:
Miraziz **MAHKAMOV**

Nashriyot tasdiqnomasi № 045474. 27.10.2022

Bosishga 2023-yil 20-mayda ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 84x108 $\frac{1}{32}$.

Garniturası Times New Roman.

Ofset bosma. Shartli bos. tob 6,72.

Nashr. bos. tab. 5,18.

Adadi 2000 nusxa. 98-sonli buyurtma.

“ADAD-PLYUS” MChJ bosmaxonasida chop etildi.

Manzil: Toshkent, “Bunyodkor” shoh ko‘chasi 28-uy. 100097